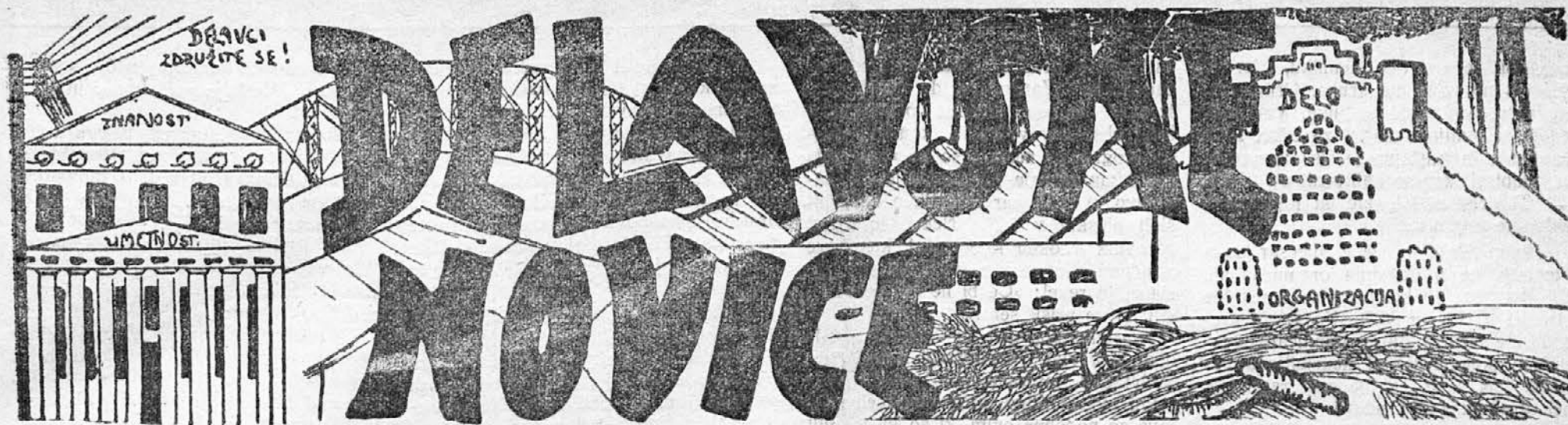

Ljubljana, 9./II. 1922. — II./6.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik

Boj za enotno delavsko fronto.

2. Sedanji položaj delavstva.

Sedanji položaj delavstva je ta-le: Svetovna gospodarska kriza je vedno hujša. Brezposelnost raste. Združeni svetovni kapital pritiska na delavstvo po vseh državah, ki si jih je izvojevala tekom zadnjih let. Na obzorju se kažejo obrisi novega svetovnega klanja, če združeni proletariati ne prepreči zverinskih načrtov buržuaznega razreda.

V tem položaju je le naravno, da je delavstvo samo pričelo uvidevati, da reformistična politika raznih socialističnih struj ni proletarska; podprla je le buržuazijo in pomagala kapitalističnemu razredu, da je znova začel neizprosni boj proti proletariatu. Zato se opaža po vseh državah, da se razočarano in izdano delavstvo orientira v razredno zavedni smeri. Le birokratski voditelji hočejo še nadalje ovirati zdrav delavski pokret.

Obenem z razredno zavedno orientacijo pa se pojavlja tudi želja po enotnosti delavskega gibanja, želja po enotni fronti.

Zato pa je naloga ravno razredno zavednega delavstva, da odločno vztraja na osnovni zahtevi zdravega proletarskega pokreta: na razrednem boju. Enotna fronta proletariata se more uspešno izvesti le na podlagi neizprosnega razrednega boja. Vsako slepomišljenje z reformističnimi gesli bi oviralo ta novi pokret, ker bi dejansko podprlo centrunaško in desničarsko krilo delavskega gibanja.

Razredno zavedno delavstvo pa naj se tudi zaveda, da je njegova posebna naloga, da razočaranim sotovaršim pokaže izdajalce delavskih interesov: birokratske voditelje; ti so že leta in leta koketirali z buržuazijo in z njo spletali proti zavednemu delavstvu. So delavski prijatelji samo v besedah; njih reformistična taktika pa je vedno služila buržujskim interesom in končno velekapitalu.

3. Ofenziva kapitalizma.

Razvoj sedanje gospodarske krize nam jasno kaže, da je vsak reformizem nemogoč in da vsaka socialna struja, ki oznanja vzajemnost vseh stanov in skupnost interesov med delodajalcem in delojemalcem, dejansko škoduje delavskemu razredu.

Z marksističnega stališča je to umljivo. Sedanja kriza je ravno živa ilu-

stracija, da marksistični zgodovinsko-materialističen nazor pravilno pojmuje socialne pojave. Ko se je pričela sedanja gospodarska kriza, se buržuazija ni čutila toliko močne, da bi podjarmila definitivno delavski razred; zato pa se je spravila nad konsumenta in iz njega izjemala svoj zahtevani profit v obliki povečanih splošnih stroškov in z zvišanjem cen. Ko pa se je pojavila zopet svobodna konkurenca, se je konsument uprl izžemanju in začel zahtevati znižanje cen; to pot pa se je spravilo meščanstvo nad proletariati in mu začelo znižavati zaslužek ali pa povečavati delovni čas.

V obeh slučajih pa vidimo najmarkantnejši razredni boj: vedno si stojita nasproti izkoriščevalec in izkoriščani. Zato je utopijska vsaka vzajemnost stanov, ki dejansko nikdar in nikjer ne more obstojati.

Tik po vojni se je meščanstvo navidezno vdalo. Privolilo je v osemurni delavnik, zvišalo plače, bilo delavstvu celo nekoliko naklonjeno. Meščanstvo je vedno strahopetno; če vidi pred sabo resnega in dobro organiziranega delavca; ali gorje delavstvu, če misli, da je nastopila doba socialnih reform in se vda za zlatim reformističnim sanjam v skupnosti interesov med stanov in o socialni vzajemnosti!

Kapitalizem se je dobro zavedal, ko se je nekoliko oddahnil od prestanega strahu, ko je še grozila svetovna revolucija, kje mora potipati delavca. Ministerializem, birokratizem, razne sinekure — govorimo o evropskih razmerah ne specielno o slovenskih! — to so triki, s katerimi je meščanstvo zvodilo delavske voditelje v svoj tabor in z voditelji je razdvojila delavske množice.

Taktika se je izvršno obnesla. — Vreči je le treba med razburjene duhove geslo radikalizem fraz in že smo na reformističnem polju; vname se boj z vetrovi in oblaki à la Don Quijote...

V razdvojenem socialnem ozračju pa spletkari kapitalizem. Zavrgel je vse mednarodne konvencije o osemurnem delavniku, pogazil svobodo združevanja, začel znižavati zaslužek, začel znova netiti narodnostne spore, da polagoma ustvari zopet vojno ozračje...

To je ofenziva kapitalizma! Proletariati vzdrami se, združi se v enotno fronto! (Dalje prih.)

Kje je pamet?

»Mi želimo, da se Nansenova akcija za pomoč Rusiji v največji meri posreči. Kar dajemo mi sedaj, to bo zapustilo v duši ruskega naroda globok in neizbrisen spomin. Ta pomoč je prav tako moralna kakor praktična potreba. Treba je, da se dvigne ugled Britanije na najvišjo višino v Rusiji.«

Tako izjavlja »Observer«, ki je v najtesnejši zvezi z Lloyd Georgom.

»Bolje je, da umre dvajset milijonov ljudi od gladi, kakor pa, da bi se pomagalo sovjetski vladi.«

Tako izjavlja delegat kr. SHS minister n. r. Spaljaković na konferenci »Zveze Narodov«, bivši poslanik v Rusiji, katerega edinega je bila sovjetska vlada priznala.

»Če je že sovjetska vlada zavrgla staro dinastijo, mora priznati suverenost narodu. Dokler oni tega ne store jim nimamo mi niti delati zaprek niti jim dajati pomoči.«

Pasičev ekspozé v parlamentu. Krvave izjave naših dvih vodilnih politikov, so njihovo osebno mnenje!

Naš jugoslovanski narod pa bode sledil klicu Nansena:

V imenu človečanstva, v imenu vsega velikega in svetega Vas rotim Vas vse, ki imate žene in otroke, da primestite, kaj pomeni to, če bi se poslali v pogin milijoni žena in otrok. Na tem mestu pozivljam vlade in narode evropske in ves svet, da prihitijo na pomoč. Pomagajte, da se enkrat ne bi kesali.

Proces proti komunistom v Beogradu.

Drugi dan razprave.

26. januarja. — Drugi je bil zaslišan Lajoš Csaki; ker ne govori srbskega jezika, je posredoval tolmač. Csaki izjavlja, da ni nič vedel o pripravah za atentat. Stejić je bil samo njegov gosposdar in ni imel ničesar opraviti z njim. Priznava, da ga je Stejić nekoliko dni pred atentatom poslal k Palinkašu po paket. — 26. junija pa je prišel k njemu Juhas z neko vrečko in ga prosil, naj jo mu shrani, ker mora iti nekaj sporočit v kavarno. Csaki je vzel vrečko; ko pa jo je slučajno pregledal, je padla iz nje bomba. V vrečki je bilo še nekaj bomb in dve puške. Pregledal je tudi Stejićevo vrečko in našel nekaj bomb. Hotel je vse vreče v Donavo, pa ni imel časa. Na dan atentata pa je vzel bombe in jih pokopal.

Csaki je preklical vse, kar je izjavil v preiskavi. Pravi, da je moral vse priznati, tudi ono, o čemer niti vedel ni. Tepli so ga strašno in moral je vse priznati, kar mu je narekovala policija. V splošnem je trdil, da so objavljena poročila zlagana. Marsikaj je potrdil, čeprav ni bilo res, ker je videl, kako strašno so tepli Stejića in se je bal, da bi ga policija ponovno ne tepla. Priznava, da je bil komunist in da je deloval na to, da se družabni red spremeni. Pritožuje se nad strašnim postopanjem policije in preiskovalnih organov. V zaporu so mu izbili štiri zobe.

Za Csakijem je bil zaslišan Josip Moješ. — Obtožen je, da je prisostvoval tajnim sejam teroristov, in da je pogosto zahajal na Dunaj in v Budapešto in od tam prinašal denar. Izjavlja pa, da nikoli ni trdil kaj podobnega, ker niti srbsko ne zna govoriti.

V preiskavi so ga terorizirali in neusmiljeno tepli. Zato je potrdil, kar stoji v zapisniku, ker mu je te izjave izsilila policija. Sedaj pa ne priznava ničesar, ker nima ničesar priznati.

Tretji dan razprave.

28. januarja. — Prvi je bil zaslišan narodni poslanec Nik. Kovačević. Obtožen je, da je zasnoval atentat in da je ustanavljal teroristične organizacije. Zavrača trditve, da je nagovarjal Stejića, naj izvrši atentat. Pravi, da je Stejića poznal samo kot člana delavskega sindikata. O atentatu pa ni nikoli z njim govoril. O Csakiju trdi, da ga je poznal kot zelo poštenega človeka. Na vprašanje, kakšni so cilji komunistične stranke in na kakšen način naj se vstvari njen program, je odgovoril: »Cilj je spremenitev sedanega družabnega režima s pomočjo delavskega razreda. Če pa nastopi revolucija, ni treba zato delati krivim delavcem, ampak one, ki danes vladajo in vstvarjajo državne deficite.« Glede »Obznane« pravi, da to ni zakon, ampak navaden plakat. Zato se ni oziral na ta plakat, temveč je vodil še naprej komunistično borbo. Zanika da je na tajni seji 26.

junija prečital resolucijo o početku revolucije.

Za Kovačevićem je bil zaslišan narodni poslanec Vladimir Čopić. Obtožen je, da je nagovarjal Stejića, naj izvrši atentat in da je bil navzoč na tajni seji 26. junija. Izjavlja pa, da nikoli ni šel v Novi Sad.

O komunistični stranki pravi: »Cilj komunistične stranke je, da se delavski razred in siromašni kmetje organizirajo in se polastijo vlade. Kako se bo to zgodilo, to ni naša stvar.«

Prečitajo se njegove izjave v preiskovalnem zaporu, iz katerih se vidi, da mu je bilo povsem neznano, če je izvrševalni odbor kdaj kaj ukrenil o atentatu; bil je tehnični tajnik in bil za to moral vedeti.

O postopanju z aretiranci je dejal, da je podporučnik Vukoman Gjurović prišel z inkvizitorskim sistemom. Na dvorišču so jih med odmorom mučili in pretepali. Tudi po celicah so jih mučili.

Poslednji je bil zaslišan narodni poslanec Filip Filipović. Izjavlja, da je šel dvakrat v Novi Sad v strankinih zadevah. Na tajni seji ni bil. Brani komunistično stranko. Protestira proti nečloveškemu ravnanju v preiskovalnem zaporu.

Četrti dan razprave.

29. januarja. — Zaslišan je narodni poslanec Miloš Trebinjac. Izjavlja med drugim: »Komunistična stranka more po potrebi ustanoviti ilegalne organizacije. Izvolitev članov je tajna. Ostali člani ne znajo zanje. Širijo komunistično misel, razširjajo prepovedane knjige itd.« — On sam ni član tajne organizacije. Kot član stranke je pa deloval za socialno revolucijo, pri ustanavljanju društev in je agitiral v tem pravcu. Ko so ustvarjeni predpogoji socialne revolucije, se stranka polasti vlade potom prevrata; ko se pa proletariati polasti vlade, nastane diktatura proletariata, ki pa deluje na to, da družba preide v komunizem. Deloval je vedno v tem duhu. Stranke sicer ni več, ali ni sile na svetu, ki bi jo udušila.

Obtoženi Čeh Cyril Kolaček pa izjavlja, da je bil v vojni interniran v Beogradu. Privolil pa je, da je bila pri njem seja, da bi delavci ne zahajali v gostilne. Ko je prišel Trebinjac v Novi Sad, niso govorili o ilegalnih organizacijah; o terorju so pa govorili, ker ga država vrši nad delavstvom. — Pritoževal se je tudi nad batinanjem.

Peti dan razprave.

30. januarja. — Ilija Lazarević izjavlja, da pozna Stejića z vukovarskega kongresa. V Novem Sadu pa ni bil nikoli. Pri njegovem zaslišanju so postopali z njim zelo nasilno; tudi njegovi izjav niso navedli.

Za njim pride Andrija Valenta, rodom Slovak. Stejića ni poznal. Tudi o pripravah za atentat ni vedel ničesar. V zaporu so ga z drugimi vred neusmiljeno tepli. Nek orožnik mu je izbil

„DELA V NOVICE“ izhajajo vsak petek.

Uredništvo in upravništvo: Turjaški trg 2.

Letna naročnina 120 K
mesečna naročnina 12 K

Posamezna številka 3 K.

zob. Bil je zaprt v dimniku, kjer ni dobival ne vode, ne kruha. Drugi dan je bil pozvan pred sodnika. Vukoman ga je neusmiljeno vlekel za brke. Radi batinanja in mučenja je vse izpovedal in podpisal, kar so zahtevali od njega. — Terorist ni bil, pač pa predsednik zidarske organizacije.

Jovan Mešić ni vedel ničesar ne o atentatu, ne o ilegalnih organizacijah. Bil pa je funkcionar komunistične stranke v Novem Sadu. Ko so ga aretirali, je ležal 4 dni v temnicah novosadske policije in bil neusmiljeno batinan. 26. sept. ga je pri zaslišanju nek uradnik 4krat udaril.

Madžar Jovan Vanislčki ne ve ničesar o atentatu. Ni bil ne terorist ne član tajnih organizacij. Kar je v preiskavi izjavil, je vse neresnično, ker je priznal radi batinanja.

Tudi Madžar Franjo Bukovinski je bil pri vsem popolnoma neudeležen.

Šesti dan razprave.

31. januarja. — Prvi je bil zaslišan Gjorgje Stamenković. Ne priznava ničesar, kar je izjavil v preiskavi.

Nato pride Klara Libiš. Ne prizna ničesar in ne ve ničesar ne o atentatu ne o sejah ne o pripravah. Ne spominja se več, kaj je izjavila v preiskavi.

Za obtoženci so bile pozvane razne priče.

Sedmi dan razprave.

1. februarja. — Prvi so zaslišani privatni tožilci, ki so tožili »atentatorje« radi telesnih poškodb; vsi zahtevajo odškodnino razen dr. Boisiara, docenta iz Ženeve.

Za tožilci pride na vrsto obtoženec Vladimir Mirić, član komunističnega izvrševalnega odbora. Na vprašanje, kakšen je cilj komunistične stranke, odgovori: »Program je tiskan in znan. Le nekaj: Zbira vse poštene ljudi, da se borijo za preobrazitev družbe, za

vstvarjenje družbe, v kateri bi bili vsi zadovoljni.« Zanika pa, da bi bil kdaj izjavil, da so ilegalne organizacije kdaj obstojale v smislu komunističnega programa; nastale so po »Obznani« kot izraz mržnje proti terorju. — Zanimivo je tudi, kar izjavlja o zdravniških obiskih v ječi. Nekoč je prišel zdravnik k oknu in vprašal, kako gre ječnikom. Ko so mu rekli, da jim gre slabo, je rekel: »Če bi ne bili tako delali, bi ne prišli sem!«

Narodni poslanec in član izvrš. odbora Dragomir Marjanović izjavlja, da je bil s 3. internacionalo samo v duševni zvezi. Druge njegove načelne izjave so podobne onim, ki so jih izjavili drugi obtoženci.

Narodni poslanec in član izvrš. odbora Lazar Stefanović je dal podobne izjave. Ne priznava ničesar.

Osmi dan razprave.

2. februarja. — Narodni poslanec in član izvrš. odbora Ivan Čolović. Ijave samo elastične odgovore. Pravi, da je cilj stranke poučevanje ljudskih množic in da revolucija ne more uspeti, dokler ne bo zanj večina naroda. — Giede obtoženih dejanj pa izjavlja, da je popolnoma nedolžen. Pritoževal se je tudi nad nečloveškim postopanjem v preiskovalnem zaporu.

Za njim je zaslišan narodni poslanec in bivši urednik »Radničkih novina« Života Milojković. Njegove izjave so huda obtožba sedanjega režima. Komunistična stranka da ima dolžnost, da poučuje narod in da pripravlja revolucionarno fronto jugoslovanske komunistične federacije. — Sicer pa ne priznava »zločinov«, radi katerih je obtožen.

Tudi krojač in narodni poslanec Gjuro Salaj odgovarja slično kot drugi obtoženi sodrugi.

Zaslišana sta tudi še Šimen Palinkaš in Anton Polgar. (Dalje prih.)

Srbijanski proletariat v boju za pravice delavskega razreda v Jugoslaviji.

15. januarja se je v veliki dvorani »Hotel Takova« po dolgih to mesecih prvič zbrala velika množica razredno zavednega beograjskega proletarijata, da se pogovori o prestanih hudih bojih in da se navduši za borbo, ki v bližnji bodočnosti čaka ves razredno zavedni delavski razred v Jugoslaviji. Beograjski proletariat prednjači v zavednosti in navdušenju za razredni boj in je s tem pokazal vsemu jugoslovanskemu delavstvu pot, po kateri naj hodi v svoji razredni borbi.

Zborovanju je predsedoval sodr. Janko Petrović.

O položaju delavskega razreda je govoril sodrug

Lazar Petrović.

Izvajal je sledeče:

Svetovna vojna je pustila globoke sledove za seboj med vsem človeštvom, a največ je trpel delavski razred. Vsa velika industrijska podjetja so preuredila v vojna podjetja; namesto napredku človeštva so služila njegovemu uničevanju. V četrtem letu svetovnega klanja pa je narod, čigar zavedni voditelji so ječali v mrzli Sibiriji ali živeli v prugnanstvu, junaško posegel v načrte svetovnega imperializma in tako zaobrnil tok svetovne zgodovine v novo smer. Kmalu na to je moral priti »svetovni mir«. Delovno ljudstvo se je vračalo izmučeno in izžeto z bojnih poljan in iz nečloveškega ujetništva v nadi, da zasije zanje boljša bodočnost. Kljub temu pa, da je bila Evropa napol uničena, je na milijone delavcev ostalo brez posla in zaslužka. Preureditev vojne industrije v mirovno se ni mogla izvršiti hitro; to je en vzrok brezposelnosti; drugi vzrok pa je, ker je ameriški kapitalizem izkoriščal med vojno vso Evropo in si napolnil svoje zaloge z blagom, a obubožana Evropa si ne more nabavljati nakopičenih zalog radi neurejenega denarnega razmerja. Pa tudi v Evropi se je kmalu pojavila nadprodukcija. Zato toliko nezaposlenih po vsem svetu. Silno obubožanje najširših ljudskih plasti radi vojne in njenih posledic je povečalo delavske vrste. Mesta in industrijska središča so prenapolnjena brezposelnih. Sep-

tembra 1921 je bilo na Angleškem 1 milijon 502.600 nezaposlenih; onih pa, ki ne dobijo nobene podpore 271.000. Temu številu je treba dodati še one, ki delajo samo pol dneva, teh je 402 tisoč 600. Tako je v Angliji okoli 2 milijona nezaposlenih.

Delovni minister Zedijanih držav pa je za avgust 1921 objavil te-le podatke:

	nezaposlenih
V manufakturi in mehanični industriji — — — — —	3.900.000
Rudarjev — — — — —	250.000
Saobračajnih delavcev — — — — —	800.000
Trgovskih in priv. namešč. — — — — —	450.000
Služabnikov itd. — — — — —	335.000

Nezaposlenih skupaj ... 5.735.000
Avgusta 1920 pa je bilo število nezaposlenih večje za 447.000.

V Nemčiji je bilo prvo polovico 1921 brezposelnih okoli 500.000.

Tudi v Jugoslaviji sorazmerno ni dosti bolje. Ministrstvo za socialno politiko ni nikdar objavilo točnih podatkov. Le delavski sindikati, ki so se vedno zavzemali za delavstvo, so skoro vsi zaprti!

V državah pa, ki imajo kaj smisla za socialno politiko, pa so javne oblasti kmalu ukrenile kaj konkretnega, da so brezposelnost zmanjšale; zaposlile so delavstvo pri javnih delih. Za ostale brezposelne pa so določile po zakonu določeno podporo. Tako Češka.

Tudi mi imamo brezdelno socialno ministrstvo. Invalidi prosijo, delavske organizacije so zatvorjene, delavce in njih funkcionarje preganjajo, delovni čas se zvišuje.

Ko so delavske organizacije s težavo izvojevale osemurni delavnik, se pri nas socialni minister z zakonodajnim odborom trudi, da delovni čas zviša in s tem povečava brezposelnost. Mnogobrojni delavni nadzorniki potujejo po državi, vlečejo mastne dnevnice, ne radi nadzorstva, temveč v osebnih zadevah.

Ljudje, ki vodijo našo državo, so s svojo nesocialno in protinarodno politiko uničili vrednost našega denarja in delavstvu njegov beden položaj le še poslabšali.

Edini delavski zastopnik so organizacije, ki so pa že trinajsti mesec zatvorjene, a delavstvo in njegovi funkcionarji se preganjajo. Delavske pijavke so se navalele na proletarijat: delavnik so zvišali ponekod od 8 na 10, 12, 14 ur dnevno; zaslužka pri raztoči draginji niso povišali, skušajo ga pa le še znižati. Položaj delavstva se slabša. Skrajni čas je, da vladajoči krogi to uvidijo!

Položaj je po zatvoritvi delavskih organizacij slabši kot v Horty-jevi Madžarski. Laž, ki je bila »razlog« za njihovo zatvorjenje, je postala tudi slepcem jasna in očitna! Zato slovesno zahtevamo, da se tudi nam priznajo ustavne svoboščine: Pravo združevanja in da se takoj otvorijo naše sindikalne organizacije po vsej državi. Dosti je bilo laži, naj vladajoči spoznajo resnico!

Delavstvo Jugoslavije izjavlja, da se bo z vsemi zakonitim sredstvi borilo za svoje državljanske in človeške pravice!

M. S. O. želi, da se na njegovi strani strne ves proletarijat proti izkoriščevalcem. M. S. O. je edini, pravi in iskreni zastopnik delavskih množic Jugoslavije.

Sodrug Krajević

je izvajal sledeče: Nastopamo čez 13 mesecev nedelovanja, za katero nismo odgovorni, ampak oni, ki so nam organizacije nasilnim potom zatvorili.

Po sedemletni vojni je splošna zmeda in v gospodarskem in v političnem življenju. Vladajoči sloji so nam obe-

tali, da se nam bo bolje godilo, a se pogrezamo v čedalje večjo bedo in brezposelnost.

Kapitalistični razred celega sveta je komaj čakal ugodnega trenutka, da udari na delavski razred. V zahvalo za prestane žrtve v vojni so nam zaprti strokovne organizacije.

Ko so bile strok. organizacije zatvorjene, so nekateri izvestni koristolovci skušali obrniti delavski pokret v nedelavsko smer.

Kapitalistični razred je tem ljudem naklonil vse mogoče ugodnosti, a ni jim uspelo. Ko so naše organizacije mesec dni po zatvoritvi zahtevale, da se jih zopet otvori, so ravno izvestni koristolovci najbolj spletkarili. Tako je tudi še danes; to je eden glavnih vzrokov, da še niso otvorene. M. S. O. dobiva poročila iz cele države, da nekateri policijski organi izrecno izjavljajo: Ne damo vam arhivov, pojdite v glavni radniški savez, pa jih dobite!

Ker vlada reakcija in koristolovstvo, moramo mi izvojevati borbo za delavske koristi. Zahtevamo od vlade in notranjega ministrstva, da nam takoj vrnete delavsko imovino. V okviru ustave zahtevamo svobodno delovanje organizacij.

Sodrug, vaš položaj je težak: na eni strani vas preganja vlada, na drugi strani pa so vam zaplenili domove. Toda — moramo naprej! Nočemo ostati še nadalje brez zastopnikov, ki bodo ščitili naše koristi. Združimo se v že otvorenih organizacijah in zahtevajmo, da smemo otvoriti še vse druge.

Pismo kmeta.

V »Del. Nov.« čitam večji del delavske članke; to me silí, da tudi jaz kot poljedelec nekoliko opišem kmečke težave. Čitatelji ste večinoma delavci; vendar pa ne boste zamerili, da se tudi delavec-kmet oglasi v vašem strokovnem glasilu. Tudi kmetje zdihujemo pod težo kapitalizma in smo že davno spoznali, da tako ne more iti naprej. Ako se obroče preveč goni, počí.

Delavci po tovarnah in rudokopih, širite vaš zavedni delavski list »D. N.«, ki edini piše za vas. Vsi proletarci se združimo v nepremagljivo fronto, da ne poginemo pod težo brezsrčnih pijavk.

Dragi sotrpini, ne verjemite lažnim govoricam, ki jih pogosto čujete od raznih verižnikov, vojnihi bogatašev in strankarskih agitatorjev, da se nam kmetom dobro godi. Komur se danes dobro godi, ni kmet in razbija slovo med kmetom in delavcem, da zakrije svoje nečedno delo.

Gotovo je dosti delavcev, ki rešničrega kmečkega položaja ne poznajo dobro; zato dovolite par opazk.

Srednji kmet, ki nima gozdov več kot za svojo potrebo, pa tudi ne vinogradov, da bi prodajal vino, mora biti res delaven in varčen; dal bi se primerjati kakemu malemu rokočelskemu mojstru. Kmet je še toliko na slabšem, da mu vedno grozi vojnemske katastrofe, toča, suša itd., česar se pa rokočelcu ni treba bati.

Mali kmet, ki ima samo nekaj zemljišča, par prešičev in par krav, mora

pa že krmo kupovati ter čakati, kdaj ga bo kak bogataš milostno poklical na delo, da si zasluži kako kronico; tak kmet pa je že velik revež in se more primerjati navadnemu delavcu; ne sme pa nikoli v gostilno, če hoče sploh živeti.

Bajtar ali poljedelski dninar ima bajto in mogoče kos njive; kot človek pa ima iste težave kot ves proletarijat, ker ima ženo in otroke. Kako pa naj skrbi za družino? Veleposestnik ga rabi samo poleti ob lepem vremenu; pozimi pa je brez zaslužka. Kmečki proletarci so najbednejši med proletarci; njih življenje sploh ni vredno, da bi se imenovalo človeško.

Na kratko sem opisal, kakšen je po mojem presojanju pravi kmet. Oni pa, ki jim delajo drugi, bi se pravilneje imenovali užitarji, ker obilo uživajo, delajo pa bore malo. Taki ljudje prikajajo pogosto v mesto in se kaj radi hvajajo, da gre kmetu dobro!

Takšen »dober kmet« je najbrž tudi naš poljedelski minister Pucelj, ki jo po svojem poklicu baje kmet in mesar obenem; zato pač mislimo, da mu gre zelo dobro in da noče vedeti, kako so godi pravemu kmetu, sicer ne bi mogel podpisovati vladnih odredb in sklepov, ki nudijo kmetu kamen mesto kruha.

Živela sloga med delavnimi sloji! Proč z izdajalci delavnega ljudstva! Širite tudi med kmečkim ljudstvom »Delavske Novice«!

Dolenjski kmet.

Mednarodni pregled.

PRED GENOVSKO KONFERENCO.

Veliko vprašanje, ki vznemirja vse evropsko velekapitalistično meščansko javno mnenje, je vprašanje, ali so evropske države priznale Sovjetsko vladu, ko so jo povabile na genovsko konferenco. Za trezno misleče ljudi je to jasno. Italijanski minister Bononi je v imenu vseh vlad zastopanih na konferenci v Cannesu povabil rusko vladu brezpogojno; tudi ruska vlada ni stavila nobenih pogojev, da se udeleži. Iz tega se ne more sklepati, da je Sovjetska vlada s tem priznana dejansko in pravno.

Tudi Rusi sami so tega mnenja. Pravda piše: »Vabilo, da se udeležimo mednarodne gospodarske konference je zmaga ruske revolucije. To je prvi uspeh na diplomatskem polju.«

Za markantne zastopnike, domišljave zapadno-evropske buržuazije bo na

vsak način neprijetno, ko bodo morali na konferenci obravnavati najvažnejša gospodarska vprašanja s sovjetskimi zastopniki, s katerimi so se leta in leta borili na življenje in smrt. Vsak površen poznavalec mednarodnega gospodarstva bo rade volje priznal, da potrebujeta oba nasprotna gospodarska sestava — kapitalizem in sovjetizem — nujnega premirja, da moreta vzajemno vzpostaviti uničeno gospodarsko življenje povojne dobe.

Boj med zapadnim velekapitalom traja dalje. Po mnenju angleškega in ameriškega velekapitala, ali bolje merkantilizma, je francoski militarizem odgovoren za vso neznosno gospodarsko krizo v Evropi, ker se vodilna francoska politika ne more otrestiti šovinističnega vpliva generalnega štaba in nacionalističnih fanatikov narodnega bloka.

REAKCIJA V ŠPANJLI.

(Konec.)

Correspondance Internationale je sestavila za zgled malo tedensko bilanco nasilstev belega terorja (17.—23. nov. 1, 1921) takole:

Zaragoza: odkrita tajna strokovna organizacija z rednimi prispevki članov. Aretirani: Tejero Pérez, tesar; Larradere Iniguez, M. Moreno, člana; A. Pellicena in L. Caballado, prijatelja drugih aretirancev, ker pa »še nikjer nista bila organizirana«, je njihov prestop lažji.

Stavka kovinarjev v Oviedu zlomljena. Voditelji odpušteni. Drugi se sprejmejo po starosti nazaj; pogoje določi delodajalec.

Iz Asora se poroča brzajavno, da je bilo aretiranih 12 delavcev »radi socialnih zločinov«.

Delodajalci vzdržujejo s svojimi sredstvi temne elemente, ki preganjajo organizirane delavce. Vlada to dopušča. Correspondence Internationale poroča n. pr. sledeče:

V prvi vrsti so na delu od reakcije plačani morilci; reakcija hoče predvsem sistematično iztrebiti delavsko predstražo. Steklar Calduch, ki je bil napaden minul teden, je pravkar umrl zaradi dobljenih ran; zopet pa so napadeni trije delavci: J. Maedres Ros, E. Caldurch Rubio in J. Pellicer (Sans-Barcelona). Vsi so ranjeni. Listi pišejo, da se še celo policija temu čudi, ker ni nihče vedel, ali so organizirani ali ne!

Isti dan je bil ubit na pragu svoje hiše v Barceloni (calle de Badal) brat nekoga aretiranca J. Molius. (2. decembra 1921.)

B. Lecache piše: »... Koliko od 300 sindikalistov, ki so bili aretirani zadnjih par tednov in odvedeni na prefekturo (Jefatura suprema), da bi iz njih izsilili kako priznanje, je moglo dospeti v zapore (Bastilla)? Niti čakali niso na odločitev preiskovalnega sodnika in brez procesa je bilo ustreljenih 7 delavskih voditeljev v podzemskih zaporih prefektore, ne da leč od temnic, kjer smo čakali mi. Tudi niso dovolili niti 24 ur odloga 4 sotovaršem moje celice, ki so jih 2 uri po njihovi aretaciji usmrtili.«

»Uspehi španskega belega terorja so: vojaška diktatura; 3 letno nezakonito stanje, ker je po svetovni vojni ustava ves čas ukinjena; nepopisno mučenje zavednega delavstva; ojačenje kapitalizma in buržuazije; neznosna beda delovnega ljudstva...«

Umor ministrskega predsednika Data lansko poletje je obupen protest proti neznosnemu nasilju. Dato je bil poleg Maura in Alfonza XIII. najagilnejši predstavnik reakcije in ljubljene buržuazije. Kapitalizem, buržuazija in militarizem — vsi so bili solidarni z njim. Hotel je iztrebiti zavedne strokovne organizacije in neusmiljeno preganjal delavstvo. Pedro Mateu, eden soudeležencev pri Datovem umoru, je pri aretaciji izjavil: Hoteli smo umoriti Data, ki ga osebnost nismo poznali, le kot predstavitelja vlade, da protestiramo proti preganjanju, mučenju in umoru delavskih voditeljev in proti ukinjenju naših strokovnih organizacij. Beli teror pa je pričel s podvojenimi nasilstvi proti delavstvu; aretacije se množe; obupni klici španskega poletariata vzbujajo sočutje po vsem civiliziranem svetu.

To se godi v dvajsetem stoletju v Španiji! Pravnemu čutu omikanih narodov se mora gabit tako nasilje. Če bi danes v Evropi ne vladala sama sebičnost in mamonizem, bi se vsi narodi uprli proti vsakemu podobnemu nasilju. Sramota za našo moderno civilizacijo pa je, da Evropa španski beli teror tako hladnokrvno ignorira. Poudarjamo, da se teror vrši s sodelovanjem španskih katoliških politikov; zato lahko mirno trdimo, da je današnji španski beli teror sramota ne samo za evropsko civilizacijo, ampak tudi za krščansko socialno gibanje.

Španska buržuazija se je pri umoru Datovem sklicevala zlasti na to, da je bil Dato krščansko socialni reformist in kot tak iskren prijatelj delavstva. V dokaz, da to ni res, navedemo samo par dognanih dejstev: Avgusta 1920 je dal aretirati 27 sindikalistov raznih narodnosti in jih izgnal

na otok Fernando Poo (Gvineja); med temi je več tujih državljanov. — Iste meseca so orožniki v Guerci ob 3. zjutraj aretirali tri delavce (Alberta, Franqueza, Granta), jih peljali iz mesta in ustrelili. — 28. nov. 1920: v Barceloni je bilo aretiranih 37 sindikalistov; odpeljali so jih v trdnjavo Mola. — 14. januarja 1921 je ob 3. zjutraj orožništvo ustrelilo 4 delavce (Gomera, Perisa, Villanueva, Parra), ki jih je 2 dni prej aretiralo v kavarni... takih dejstev bi lahko našteali še dosti več; poleg teh navedenih slučajev je pa še na stotine drugih tajnih aretacij.

RUSIJA.

Najnovejše vesti o strašnem položaju v gladujočih krajih so naravnost obupne in uničujoče za evropsko civilizacijo. Pred par dnevi je naznanila neka brzajavka iz Moskve, da je nad 10 milijonov gladujočih obsojenih na smrt; vsaka pomoč je skoro izključena.

Ceski uradni list piše: »Iz Zeneve prihaja težka obtožba za vso Evropo. Je Nansen, ki obtožuje in dokazuje, da je na milijone ljudi neizogibno obsojenih na smrt, ker manjka pomoči; to je resno obvestilo za Evropo pred genovsko konferenco. Sešla se bo šele v šestih tednih; mogoče se še odloži. Če se pa odlašajo pomoč, bo v Rusiji vsak dan na tisoče novih grobov in se poveča strašna žaloigra lakote. Že dejstvo, da se je v Zenevi obravnavalo vprašanje, katere nesrečneže je treba rešiti — otroke ali odrasle — že to dosti dokazuje, kakšen je položaj; to mora zrevolucionirati vest vsega sveta.«

Človeštvo se mora zavzeti za boj proti katastrofi, ki je največja, kar jih pozna... Če bo Evropa premagana v tem boju, bo naš vek za vedno vek največje dekadence človeštva.

Dr. Nansen je imel 31. januarja v Londonu v Queen's Hall govor, da zainteresira angleško javno mnenje za takojšnjo akcijo v pomoč gladujočim. Rekel je med drugim: »Najnesramnejše laži so bile izmišljene, ko sem se sporazumel s sovjeti ter da so bili orožniki, ki so bili določeni za nesrečne kraje.«

Nakopičevali so laži o vsaki moji besedi, ki sem jo izrekel... Te laži so imele svoj uspeh; ovirale so našo pomožno akcijo; povzročile so smrt milijonov ljudi; širili so te laži vedoma, čeprav so dotični vedeli, da lažejo.

O lakoti pravi:

»Ni posledica sovjetske vlade; je le posledica mednarodne in državljanske vojne in sedemletne blokade; največji vzrok lakote pa je bila suša.«

O pomožni akciji veli:

»Evropa mora poslati živila, seme in poljedelsko orodje v dveh mesecih še preden pride pomlad; drugače bo Volga postala nepregledna puščava in Rusija ne bo mogla več izvažati živil in postati svetovni trg.«

Zasebna pomoč je nezadostna.

20 milijonov mož, žena in otrok je v veliki smrtni nevarnosti. Ena tona živil more rešiti 12 ljudi. Cena človeškega življenja je 15 šilingov (okoli 2500 K).

Vsak mesec je umrlo dosedaj okoli 2 milijonov ljudi in to po krivdi Evrope, ki ni hotela pravočasno pomagati!

ŠVICA.

25. jan. se je vršil v Zenevi kongres, ki naj bi organiziral mednarodno državno pomožno akcijo, da reši ruske žrtve gotove smrti, kolikor jih je še mogoče rešiti. Nansenov govor je grozna obtožba kapitalistične Evrope. Dejstvo, da je v Kanadi, Zedinjenih Državah, Argentini in Rumuniji najmanj 5 do 10 krat toliko žita v napolnjenih skladiščih, kolikor ga je bilo treba, da bi se rešile ruske žrtve in da se izdajajo milijarde za vojne pustoševine v Albaniji, ob Renu in drugod, so kulturna sramota za Evropo. Ker Evropa ni pravočasno priskočila na pomoč, je že na milijone žrtve zapadlo smrti; nekaj milijonov pa je še takih nesrečnežev, ki jih rešena še tako hitra pomoč ne more več rešiti. — Te kulturne sramote svetovni proletarijat mamonističnemu kapitalizmu ne bo nikoli odpustil!

FRANCIJA.

Zadnji teden je vznemirjalo francosko javno mnenje zlasti vprašanje reparacij. Državne finance so na robu propada, državni dolg je narasel na bajne vrste milijard, dohodki pa so pičili. Zato hoče oficialna Francija izžeti iz Nemčije do zadnjega pšeniga vse, kar ji garantira versajska mirovna pogodba.

Francija je zato skrajno nasprotna načrtu, da bi se vprašanje reparacij obravnavalo pred mednarodnim forumom v Genovi.

Nemčija pa je hotela to vprašanje rešiti po svoje. V Versaillesu (avgusta, oktobra 1919), na konferenci v Spai (julija 1920), na konferenci v Londonu (april 1921) in v Wiesbadenu (sept. 1921) je predlagala Franciji, da naj se vprašanje reparacij (obnovitve) reši tako, da bo Nemčija sama prenovila opustošeno Severno Francijo s svojimi sirovinami in s svojimi delovnimi močmi; postavila bi na tisoče novih hiš, obdelala polje in pogozdila pokrajine.

Ta načrt, čeprav sam ra sebi simpatičen in izvedljiv, pa je naletel na nepremagljive ovire od strani francoskega velekapitala. Zato je vprašanje reparacij predvsem boj kapitalističnih interesov — francosko delovno ljudstvo pa naj še nadalje trpi in molči!

NEMCIJA.

Vprašanje obnovitve opustošene Francije in vojne odškodnine tišči k tlom vse gospodarsko življenje Nemčije. Da more država izpolniti svoje obveznosti, ki jih ji nalaga versajski mir, mora vedno nalagati nova bremena nemškemu ljudstvu. Tudi prošle dni se je znova obravnavala gospodarska plat obveznosti. Država si ne more pomagati drugače kot s posrednimi in neposrednimi davki. Tako bo pa življenje zopet neprimerno dražje. Delovno ljudstvo, ki je že dosedaj nosilo okoli 50 % davkov, bo sedaj še bolj obremenjeno.

Strokovni pregled.

ZAGORJE.

Rudarji smo dobili novo mezdno pogodbo. Sklenila se je med Trboveljsko premogokopno družbo in Unijo slovenskih rudarjev.

Čudno se nam zdi, da na pogajanja ni bila povabljena niti Narodno socialna zveza, niti Jugoslovanska strokovna zveza, niti zastopniki večine delavstva, ki vsled razpusta »Saveza rudarskih radnika« ni nikjer organizirana. Še bolj čudno se nam zdi, zakaj je bila povabljena samo Unija in sicer tista Unija, ki je s svojim ravnanjem izgubila vsak ugled in vsak vpliv in ki se jo rudarji spominjajo le z gnusom. Iz tega se da sklepati edino le to, da je Unija v najprijaznejši zvezi s kapitalisti Trboveljske družbe, če ne naravnost njena dekla. Trboveljska družba je dejala, toliko sem pripravljena dati in Unija slovenskih rudarjev je poki-mala in podpisala »v imenu delavstva«. Vprašamo Unijo, kdo jo je pooblastil in poklical, da podpiše pogodbo? Kdo ji je dal zaupanje in polnomočje? In vrh tega ima vsaka proletarska strokovna organizacija navado, da skliče javen shod, na katerem razpravlja celokupno delavstvo, ali se pogodba sprejme ali se odkloni. Unija slovenskih rudarjev tega ni storila, ni vprašala delavstva; kakšno je njegovo mnenje. Ne! Unija slovenskih rudarjev ne mara slišati mnenja množice rudarjev, ona ne mara za delavstvo. Zato pa ona ni nikaka proletarska organizacija, temveč je slepo orodje raznih Čobalov in Krušičev, ki jo vodijo po opolzkih stezah malomeščanstva.

Hvalisa se, da je to velikanska zmaga, da je to velikanska pridobitev. In celih 50 odstotkov povišanja! Človek bi mislil, zdaj se bo rudarjem dobro godilo.

V resnici je pa stvar druga. To povprečno 50 odstotno povišanje velja le za temeljne plače. N. pr. prej je znašala minimalna plača za I. kategorijo 35 K, zdaj pa 52 K. Toda če je kdo imel minimalno plačo 40 K, torej 5 K več kot minimalna plača, ima zdaj 57 K,

Komunistična stranka je vodila neizprosno parlamentarni boj proti povišanju davkov. Ker pa obstoja v Nemčiji že dalj časa enotna fronta socialističnih strank, se je zdelo, da bodo tudi večinski socialisti vztrajali v boju do konca. Toda stranka, ki je v Goerlitzu črtala iz svojega programa razredni boj in ki goji tesne zveze s Stinnesom in z liberalci, je v zadnjem trenutku stopila na vladno stran. Neodvisni socialisti pa so se tudi držali »rezervirano«. Tako je zmagała protiljudska vladna večina.

Izbruhnila pa je tudi splošna železničarska stavka.

ANGLIJA.

Borba za osvobodjenje angleških kolonij postaja vedno odločnejša. Za Irsko dobita v najkrajšem času avtonomijo Indija in Egipet.

V Indiji je odpor proti Angležem dejansko nepremagljiv. Pod Ghandijevim vplivom se je začel dosledno izvajati politični in gospodarski boj kot v celi Indiji, čeprav se je spočetka zdel premnogim utopičen. Danes domačini politično ne sodelujejo pri indijski notranji politiki in angleški državni voz že zaostaja. Ker pa prebivalstvo izvaja tudi gospodarski boj kot angleškega blaga, je s tem zadalo najhujši udarec celi angleški industriji. Zato angleška vlada resno premišljuje, kako bi zadovoljila domače prebivalstvo.

Angleška pa postopa z domačini večkrat naravnost barbarsko. Domačine ob Malabarskem obrežju (Moplahi) je kot vojne ujetnike natlačila v vozeve, da jih prepelje v druge pokrajine. Bili so v vozovih brez hrane in vozovi tako natlačeni polni, da jih je mnogo poginilo med potjo. Tudi v zaporih jih umrje na stotine vsled nasilstev angleškega vojaštva.

Tudi v Egiptu vodi narodna stranka neizprosno boj proti angleškemu nasilju. Ze zato, da zadovolji mohamedanski svet, bo Anglija morala dovoliti v najkrajšem času resnično avtonomijo.

torej zopet le 5 K več kot minimalna plača. In če preračunamo, koliko odstotkov je to, potem vidmo, da to ni 50 odstotkov ampak manj. To je eno.

Drugo je pa sledeče: To povprečno 50 odstotno povišanje minimalnih plač velja le za one, ki imajo stalno (Herrenschicht). Ostali delavci, ki delajo na akord, pa so deležni samo 30 odstotnega povišanja. In čeprav nas smatrajo neumnim, toliko smo rudarji še vedno pametni, da je 30 odstotkov manj kakor 50.

Tretja stvar pa je najbolj zanimiva.

Vsak rudar ima draginjsko doklado. Od zadnjega povišanja plač pa je draginja precej narasla. Vsak bi pričakoval, da se bo tudi draginjska doklada povišala, saj s tem bi se rudarjem najbolj pomagalo. A temu ni tako! — Draginjske doklade se niso povišale. Kako to?

Mislimo, da Unija slovenskih rudarjev, oziroma Čobal ve, da je draginja narasla. Toda ve pa tudi, da bi pri tem morala seči Trboveljska premogokopna družba globoko v žep, bolj globoko kakor pa zdaj, ko se je povišala samo temeljna plača in akordno delo. Unija slovenskih rudarjev je v korist kapitalistov pozabila draginjske doklade, pozabila, da je draginja narasla in da delavstvo trpi od draginje. Kakor smo že prej dejali, Unija ne mara za delavstvo in tudi ne mara slišati njegovih nadlog. Unija je hotela s tem pridobiti rudarje, a krinka ji je padla s peklenko se režečega obraza. Delavstvo pa je za eno skušnjo bogatejše.

Še eno »vrlino« ima ta pogodba. — Delavci, ki delajo na akord, dobe 30 odstotno povišanje, delavci s stalno plačo (Herrenschicht) pa povprečno 50 odstotno povišanje temeljnih plač. Kakšne posledice zna to imeti? Delavci si bodo pričeli očitati, ti imaš toliko povišano, jaz pa toliko, skratka pričeli se bodo pripraviti med sabo. — Tega si Trboveljska družba iskreno želi in to hoče doseči z zadnjo mezdno pogodbo, kajti dobro ve za pregovor,

ki pravi: Kjer se dva prepirata, tretji dobiček ima. Sodrug! Ne dajte se izživati! Ne zvrčate krivde eden na drugega, temveč na Trboveljsko družbo in na plemenito »delavsko zastopnico« Unijo. Bodite enotni, združeni in solidarni, kajti v slogi je moč!

Trboveljska družba se pa smeji v pest, da se je ta stvar izšla tako poceni. Posebno še radi tega, ker so celo »delavski zastopniki« Čobali in Krušiči glasovali za podraženje premoga (?) (glej nedeljsko »Jutro«) In kdo bo plačal podraženje premoga? Delavec in kmet. Izkoriščanje na vseh straneh!

Sodrug! Zadnja mezdna pogodba nam bolj kot vse kaže, kako resnična je potreba, da je delavstvo združeno, enotno in organizirano v nezavisnih strokovnih organizacijah. Naš edini izhod, naša edina rešitev je močna, enotna strokovna organizacija, ki bo resnično ščitila delavske interese, ne pa zasledovala razne politične namene korumpiranih strank.

Davčni odtegljaji, ki jih je družba odtegnila delavstvu, se povrnejo, toda samo onim, ki imajo manj kakor 20.000 kron letnih dohodkov. Takih je pa malo, nekaj vozačev in strgačev (zajbrucov). Drugi pa, ki imajo rodbino in ki nekoliko več zaslužijo, ker več potrebujejo, ne dobe ničesar. Ali še tem, ki dobe nazaj, bodo priporočali, da prispevajo 50 K za tehniško fakulteto v Ljubljani.

Rudarji se pridružajo...

Op. Ko je v Trbovljah Krušič bral mezdno pogodbo, so ga opljuvali!

Proletarska mladina.

ZAGORJE.

Napad na delavstvo.

Zagorski steklarji smo dobili od podjetništva sporočilo, da se nam bo odtrgala draginjska doklada. Če pa nismo s tem zadovoljni, je pa podjetništvo pripravljeno zapreti steklarstvo.

Jasno sporočilo. Če nisi zadovoljen z znižanjem mezde in če se ne zahvališ gospodarju za to uslugo, te hoče vreči

na cesto z vsem, kar imaš, z ženo in otroci, pa če na mestu pogineš. Tu se vidi vsa kapitalistična dobrota, vsa usmiljenost podjetnika do svojega delavca, ki mu ustvarja bogastvo a sam umira vsled bede. Samo profit in profit vodi to proketo kapitalistično gospodo.

Znižanje plač! In to v času, ko ne prestando raste draginja, ko se dan za dnevom zvišujejo cene obleki, obutvi, moki in drugim življenjskim potrebščinam. To se godi v najhujši zimi, ko stradajo in prezebajo naši otroci, ki nimajo potrebne obleke in obutve. Namesto da bi se plače povišale pa nam jih podjetnik znižuje. S tem nam onemogoča človeku dostojno življenje, nas potiska na nivô brezpravnih in gladnih sužnjev in nas hoče spremiti v topo delovno živino. Toda s tem nas tira tudi v obup in naj se gospoda ne prestraši, če se pošteno zganejo njeni delavci.

Obljubili so sicer — samo obljubili, da nam bodo minimalne plače zvišali. Toda mi poznamo to politiko. Draginjske doklade jih bole, ker morajo seči pregloboko v žep. Zato se jih hočejo znebiti in na drugi strani povišati minimalne plače, da nas potolažijo. Ali za sluzček bi bil manjši in delavstvo bi trpelo izgubo. Vendar pa delavstvo noče odstopiti od svojih pravic in se bo borilo zanje. Od ostalega delavstva pa pričakujemo pomoči.

Sodrug! V boj za naše življenske pravice! V boj za naš obstanek.

Proletarska mladina.

VABILO

na občini zbor stavbene, gostilniške in kavarniške zadrage r. z. o. z. »Železničarski dom« v Ljubljani.

Opozarjamo vse sodruge v Ljubljani, da se vrši občini zbor 19. februarja ob 8. zjutraj v zadrugiških prostorih na Turjaškem trgu št. 2 z dnevnim redom, ki smo ga objavili v 1. številki t. l.

Kultura.

»Socialna misel«. Krščanski socialci so pričeli izdajati svojo mesečno revijo, ki bo presojala vsa socialno-kulturna vprašanja s katoliškega stališča. Prva številka prinaša po večini programatične članke; zato glede smeri, ki jo bo revija zavzemala, lahko izrazimo sumarično svojo kritiko. Krščansko socialni kulturni program ne more definitivno rešiti socialnega vprašanja iz treh razlogov: 1. Odklanja razredno diktaturo in poudarja načelo, da je družba socialno-moralen organizem in da se mora edinec pokoravati celoti. To je zelo idealno, skoro utopično, ker dejansko vlada v današnji družbi razredni boj, preko katerega ne more iti nobena kulturna smer, če hoče rešiti socialno vprašanje. Brez skrajno doslednega razrednega boja ne bo mogoče rešiti socialnega vprašanja. Tudi poedincem človeške družbe dovoli krščanski socializem premalo iniciative in svobode. — 2. Krščanski socializem priznava zasebno last (četudi omejeno) zlasti produkcijskih sredstev; ustavlja se pri reševanju socialnih problemov na sredi pota pozabljajoč, da se bo delovno ljudstvo osvobodilo le, če izginijo vzroki sedanje socialne bede; a privatna last produkcijskih sredstev je glaven vzrok vsega socialnega zla. Etični vzroki socialnega zla so v toliko

sekundarnega pomena, ker bi izginili s privatno lastnino ali se vsaj znatno omilili. — 3. Ker je docela reformističen sestav, ne more rešiti definitivno socialnega vprašanja. Vse socialne reforme, dokler se ne odpravi glavno socialno zlo, le umetno podaljšujejo umirajoči kapitalistično-individualistični družabni red. Sicer pa krščanski socializem prepušča še veliko preveč prostora delovanju sebičnih nagonov. — Glede etične smeri pa soglašamo tudi kot marksisti; tem bolj, ker smo uverjeni, da socialno gibanje more ostati trajno v mejah socialne pravičnosti le, če vladajo i v javnem življenju zdrava etična načela.

Sicer pa je revija dobro urejevana in jo vsem kulturnim delavcem priporočamo.

Catholicus.

Miroslav Krleža: »Hrvatski Bog Mars«. Cena 7 Din. Pod tem naslovom je pravkar izšla nova knjiga največjega hrvatskega revolucionarnega pesnika in pisatelja. Knjiga vsebuje štiri novele: »Trije domobranci«, »Baraka 5 B«, »Domobranec Jambrek« in »Smrt Franje Kodavera«. Štiri novele, štiri žgoče obtožbe proti zverstvu fronte in karsarne. Knjigo priporočamo najtopleje vsakemu delavcu. Naročnino za knjigo pošljete lahko na uredništvo »Del. Novic«.

Dopisi.

Iz Loga pri Brezovici. Vera ni biral »Domoljub« se vsaja v zadnji številki, da je nastopila naša delavska stranka proti veri. Možak, ki grdo zavija in nas obrekuje naj nam pove, kdo je prinesel Krista in sv. Rešnje telo v občinsko posvetovalnico? Mi to visoko častimo in mislimo, da spada v cerkev na sveto mesto in ne na občinski odbor! Vi ste tisti, ki nosite svetinje v občini k razpravi in hočete z njimi delati trgovino in žalite s tem najsvetejše. Glede bire smo mi pripravljeni dati g. kaplanu prosto biro, ne pa biro z davkom. Na-

ročajte »Delavske Novice«, ki edino pošteno zastopajo koristi kmeta in delavca!

Trbovlje. Pri nas imamo dva delavska preganjača, katerih imena zaenkrat ne objavimo. Oba postopata nečloveško z delavci; grozita jim, zmerjata jih, da se vsakemu poštenemu človeku gabi tako zverinsko postopanje. Naj si vendar enkrat zapomnita!

Velenje. Tukajšnji soc. demokrat Z. V. je zapustil stranko in se prelevil v krščanskega socialca. V novi stranki je postal tajnik krajevne organizacije.

Socialno demokratska stranka se krha tudi tu; delavstvo pa se z navdušenjem zbira okoli »Del. Novic«. Zaveda se dobro, kdo se bolj vneto bori za delavske pravice.

Maribor. Nek sodrug nam sporoča: »Zahvaljujem se Vam iskreno, da ste se v Vašem listu tako vneto zavzeli za nesrečne rudarje v Tuzli. Poznam dobro ondote razmere, zato vem, da ste poročali objektivno resnico. Brnite še naprej pravico!« N. N.

Zabukovca pri Celju. 29. januarja je bil »veličasten« shod tukajšnjih socialnih demokratov. Od 260 rudarjev se je udeležilo shoda le 25 sodrugov, pa še od teh je bilo nekaj naših. Prej si niso upali prirediti shoda; sedaj pa, ko mis-

lijo, da bodo v doglednem času nove volitve, pa prilhajajo zopet med nas. — Mi zavedni delavci bomo že poskrbeli, da se njihove pohlepne nakane ne uresničijo. — Sodrug Gelbin nam je opisal sedanji politični položaj. Poudarjal je, da vladajo demokrati in radikali; pozabil pa je povedati, da socialno demokratska stranka vedno simpatizira z njihovo centralistično politiko. — Sodrug Tratar se je bahal s Čobalovimi »uspehi«; seveda nas še dolgo ne bo pridobil za njegovo unijo. Ostanemo, kar smo.

Živela neodvisna organizacija! Živela enotna fronta delovnega ljudstva!

Zabukovski rudarji.

Mladinski vestnik.

Proletarska omladina in njene zahteve. Kakor sem že zadnjič omenil, je dolžnost vsega zavednega proletarijata, da pomaga proletarski mladini pri njenem delu v kulturnih organizacijah. Ni treba poudarjati, da je naša omladina srce proletarijata in da živimo, trpimo, se borimo samo zato, da priborimo bodoči generaciji boljši košček kruha. Na to ne smemo nikdar pozabiti in pustiti mlade proletarce potapljati se v mlakužah meščanstva; to bi bil zločin.

Po čem pa pravzaprav hrepeni naša omladina? Potrebno se mi zdi, da se seznanimo z njenimi zahtevami širša plast proletariata in evo odgovora. Njene zahteve delimo v dva dela.

1. Delo v kulturnih organizacijah.
2. Pravica do sodelovanja v strokovnih organizacijah.

Če hočemo, da ima nameravana omladinska zveza zaželjeni uspeh, je nujna zahteva, da se mora vsaka posamezna podružnica pokoravati zveznemu načelstvu. Delo mora biti razdeljeno tako, da ima vsak član društvene načelstva svoj delokrog in vodi popoln pregled svojega resorta potom društvenega tajnika po posameznih podružnicah.

Potrebno je, da se ustanovi v vseh večjih krajih delavska univerza. V njej se mora vršiti reden pouk iz vsakovrstnih predmetov. V glavnem je

dolžnost poklicanih organov, da delujejo med članstvom za probudo proletarske omladine. Splošna potreba za mladino je lastno glasilo. Društvo brez lista je mrtvo, podobno ladji brez krmila kajti ravno potem časopisa se orientira članstvo in ostala omladina o svojih zahtevah. Resnica je, da se bo morala mladina boriti z velikimi težkočami in da bo veliko napornega truda. Ne smemo pa nikdar pozabiti, da nam je uspeh zagotovljen.

Zahtevamo tudi, da omladina sodeluje pri vseh mezdnihi gibanjih in sporih med delom in kapitalom. Kakor zahteva organizirani proletarijat svoje plačo, tako mora tudi omladina staviti svoje zahteve. Njene zahteve sicer niso podobne zahtevam org. delavcev. Toda če pomislimo, da mora mladi 16 letni proletarec za malo plačo opravljati posel, katerega zmaga utrjen, odrasel delavec, se nam zdé zahteve omladine upravičene. Organizirano delavstvo bo, s tem pomagalo svojemu naraščanju, da si pribori pravice in mu bo vedno stale na strani.

Zato mladi sodrug, na delo, ker tudi kapitalizem ne drži svojih rok križem; pripravlja se na napad na vaše z velikim trudom priborjene svobode!

Na delo mladi omladinci, da skupno s svojimi očeti dosežete še ostale svoje zahteve!

Borislav.

Socialna šola.

Kaj je gospodarstvo?

Vsak človek čuti neke potrebe (hrana, obleka, kurjava itd.) in hoče tem potrebam zadostiti. Zadoščenje teh potreb pa zavisi od zunanje narave. Da pa tem svojim potrebam zadosti, mora smotreno delati in to delovanje poedince se imenuje gospodarstvo.

Zunanja narava sestoji iz dobrin, od katerih nekatere same brez smotrenega dela (zrak, voda itd.) zadostijo človeškim potrebam, druge dobrine je treba pridelati in obdelati (hrana, obleka), da postanejo uporabne. Prve dobrine imenujemo proste dobrine in druge pa gospodarske, ker jih moramo šele z delom prigrisniti.

Proste dobrine so neobhodno po-

trebne; nimajo pa nobene vrednosti, ker jih imamo v izobilju, medtem ko imajo gospodarske dobrine svojo vrednost, ker se mora za njihovo pridobitev porabiti čas in trud.

Dobrine se dalje razdele na konsumtivne dobrine (hrana, obleka itd.), to so tiste dobrine, katere se pri zadoščenju človeških potreb uničijo in produktivne dobrine, ki služijo, da dobrine producirajo in se pri tem ne uničijo, temveč le obrabijo.

Vse dobrine pa, ki spadajo pod človekovo oblast, s katerimi lahko prosto razpolaga, se imenujejo premoženje.

Te pojme mora vsakdo dobro razumeti, da bo lahko razumel naša nadaljna izvajanja o narodnem gospodarstvu, kapitalu, produkciji itd.

Domače vesti.

Z današnjo številko otvarjamo »socialno šolo«, v kateri bomo pojasnili in obravnavali osnovne pojme narodnega gospodarstva.

»Jugoslavija« 1. febr. poroča, da je grška prestolonaslednikova dvojica potovala skozi Beograd. »Kralj Aleksander je srčno pozdravil visoki par in se z njim delj časa prijazno razgovarjal. Nato so stopili v dvorno čakalnico na kolodvoru, kjer so pili čašo čaja.« Res zanimiva vest za narodne »socialiste«! — Naša valuta skače jako živahno, odkar je Pašić izjavil, da gremo dalje po tiru »visokozavezniške« politike. — »Naprej« je 2. februarja priobčil članek »Veliko zedinjenje«. Pozdravljamo vsako stremljenje po zedinjenju vseh socialističnih frakcij. Če se vse frakcije od radikalizma traz povrnejo k radikalizmu dela, potem bo v najkrajšem času možna nele enotna fronta, temveč pravo zedinjenje. K stvari se povrne-

mo v prih. številki. V nadaljevanju članka »Boj za enotno delavsko fronto«.

»Jutro« poroča, da bo dal pokr. namestnik »dvorski ples« z najnovejšim ceremonielom. To je najaktualnejše vprašanje demokratov.

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNIŠTVA.

Današnji številki prilagamo položnice. Prosimo vse naročnike, ki nam naročnine za februar še niso plačali, da nam jo čimprej nakažejo. Položnice prilagamo vsem naročnikom, ker pri razpošiljanju lista ni mogoče ločiti naročnikov, ki so že plačali, od onih, ki še niso plačali. — Obenem prosimo vse svoje zavedne somišljenike, naj ob vsaki priliki zbirajo prispevke za tiskovni sklad.

Upravištvu.

Opozarjamo svoje čitatelje, da večkrat priobčujemo članke politične vsebine, katerih prosto presojajo prepuščamo čitateljem. Uredništvo samo pa zavzema slejkoprej stališče, ki smo ga izrazili v smernicah v 1. številki.

Uredništvo.